

**ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΝΕΟΛΑΙΑΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΑΝΩΤΕΡΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ**

ΠΑΓΚΥΠΡΙΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ ΠΡΟΣΒΑΣΗΣ 2025

Μάθημα: ΙΣΤΟΡΙΑ (4)

Ημερομηνία και ώρα εξέτασης: Παρασκευή, 20 Ιουνίου 2025

08:00 – 11:00

ΤΟ ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΟ ΔΟΚΙΜΙΟ ΑΠΟΤΕΛΕΙΤΑΙ ΑΠΟ **ΕΠΤΑ (7)** ΣΕΛΙΔΕΣ
ΚΑΙ **ΤΡΙΑ (3)** ΜΕΡΗ.
ΝΑ ΑΠΑΝΤΗΘΟΥΝ **ΟΛΕΣ** ΟΙ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΤΩΝ **ΤΡΙΩΝ (3)** ΜΕΡΩΝ.

ΜΕΡΟΣ Α΄

(20 μονάδες)

A1. Να προσδιορίσετε αν το περιεχόμενο των ακόλουθων προτάσεων είναι σωστό ή λάθος, γράφοντας τη λέξη «σωστό» ή «λάθος» στο τετράδιο εξέτασής σας δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί στην κάθε πρόταση.

- α.** Ο τσάρος Αλέξανδρος Α΄ εκδήλωσε την αμέριστη συμπαράστασή του στο κίνημα του Αλέξανδρου Υψηλάντη.
- β.** Η νίκη των συμμαχικών δυνάμεων στη Ναυμαχία του Ναβαρίνου το 1827 συνέβαλε αποφασιστικά στην εξέλιξη της Ελληνικής Επανάστασης.
- γ.** Η Επανάσταση της 3ης Σεπτεμβρίου 1843 οδήγησε στην εκθρόνιση του Όθωνα.
- δ.** Οι Βούλγαροι το 1870 εξασφάλισαν από τον σουλτάνο την αναγνώριση της Εξαρχίας.
- ε.** Το Κίνημα των Νεοτούρκων (1908) υποσχέθηκε στους λαούς της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας ισονομία, ισοπολιτεία και ευρύτατο μεταρρυθμιστικό πρόγραμμα.
- στ.** Τον Οκτώβριο του 1912 ο Ταχσίν πασάς παρέδωσε τη Θεσσαλονίκη στον αρχιστράτηγο και διάδοχο του ελληνικού θρόνου, Κωνσταντίνο.
- ζ.** Το γερμανικό εθνικοσοσιαλιστικό κόμμα ιδρύθηκε από τον Γουστάβο Στρέζεμαν.
- η.** Η οικονομική κρίση των ετών 1929-1932 είχε ως αφετηρία τη ραγδαία πτώση των τιμών στο χρηματιστήριο της Νέας Υόρκης.

θ. Οι ΗΠΑ εισήλθαν στον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο μετά την αιφνιδιαστική αεροπορική επίθεση των Ιαπώνων στη ναυτική βάση Περλ Χάρμπορ.

ι. Ο πρώτος νεκρός του αγώνα της ΕΟΚΑ ήταν ο Ευαγόρας Παλληκαρίδης.

(10 x 1μ. = 10 μονάδες)

A2. Κάθε ένα από τα στοιχεία της Στήλης Α΄, αντιστοιχεί σε μια προσωπικότητα της Στήλης Β΄. Να γράψετε στο τετράδιο εξέτασής σας τους αριθμούς της Στήλης Α΄ και δίπλα από τον καθένα, το γράμμα της Στήλης Β΄ που αντιστοιχεί στη σωστή απάντηση.

Προσοχή: Στη Στήλη Β΄ περισεύουν δύο στοιχεία

ΣΤΗΛΗ Α΄	ΣΤΗΛΗ Β΄
1.Ιωάννης Καποδίστριας 2.Χαρίλαος Τρικούπης 3.Εμμανουήλ Ξάνθος 4.Φώτης Πίπτας 5.Αριστείδης Μπριάν	α. Ιερός Λόχος β. Φιλική Εταιρεία γ. Πρότεινε για πρώτη φορά την Ένωση της Ευρώπης δ. Μείωση αριθμού βουλευτών ε. Λιοπέτρι στ. Πρώτος Κυβερνήτης της Ελλάδας ζ. Δίκωμο

(5 x 2μ. = 10 μονάδες)

ΜΕΡΟΣ Β΄

(45 μονάδες)

B1. Να γράψετε σύντομα κατατοπιστικά σημειώματα για τα πιο κάτω, με βάση τα ζητούμενα των παρενθέσεων:

α. Ιερή Συμμαχία

(χρονικό πλαίσιο, ιδρυτής, δυνάμεις που συμμετείχαν, σκοπός)

β. Κίνημα στο Γουδή

(χρονολογία, πόλη, ηγέτης, τρία [3] αιτήματα)

γ. Παλμεροκρατία

(πότε, πού και από ποιον εγκαθιδρύθηκε, δύο [2] μέτρα που επιβλήθηκαν)

(3 x 5μ. = 15 μονάδες)

B2. Σε κείμενο έκτασης 250-300 λέξεων, να εξηγήσετε τις έννοιες του καπιταλισμού και του ιμπεριαλισμού, συσχετίζοντάς τις με τη Βιομηχανική Επανάσταση και την Ευρωπαϊκή Αποικιοκρατία αντίστοιχα. Ακολουθώντας, να παρουσιάσετε **δύο (2)** τρόπους επιβολής της Δύσης στις αποικίες της, οι οποίοι συνέβαλαν στην εδραίωση του καπιταλισμού και του ιμπεριαλισμού. Τέλος, να αναφέρετε **δύο (2)** ευνοϊκές συνθήκες που οδήγησαν στην αποαποικιοποίηση του 20ού αιώνα, δίνοντας **δύο (2)** παραδείγματα αποικιών που απελευθερώθηκαν. Στο κείμενό σας να εντάσσονται λειτουργικά οι πιο κάτω όροι/έννοιες:

**Καπιταλισμός και Βιομηχανική Επανάσταση,
Ιμπεριαλισμός και Ευρωπαϊκή Αποικιοκρατία,
τρόποι επιβολής της Δύσης στις αποικίες,
ευνοϊκές συνθήκες για την αποαποικιοποίηση**

(15 μονάδες)

B3. Σε κείμενο έκτασης 200-250 λέξεων, να δώσετε τον ορισμό της Μεγάλης Ιδέας και του αλυτρωτισμού. Ακολουθώντας, να παρουσιάσετε την εδαφική επέκταση της Ελλάδας την περίοδο 1863/4 - 1913, διασυνδέοντας την κάθε φάση της επέκτασης του ελληνικού κράτους με τα γεγονότα που την προκάλεσαν.

(15 μονάδες)

ΜΕΡΟΣ Γ΄

(35 μονάδες)

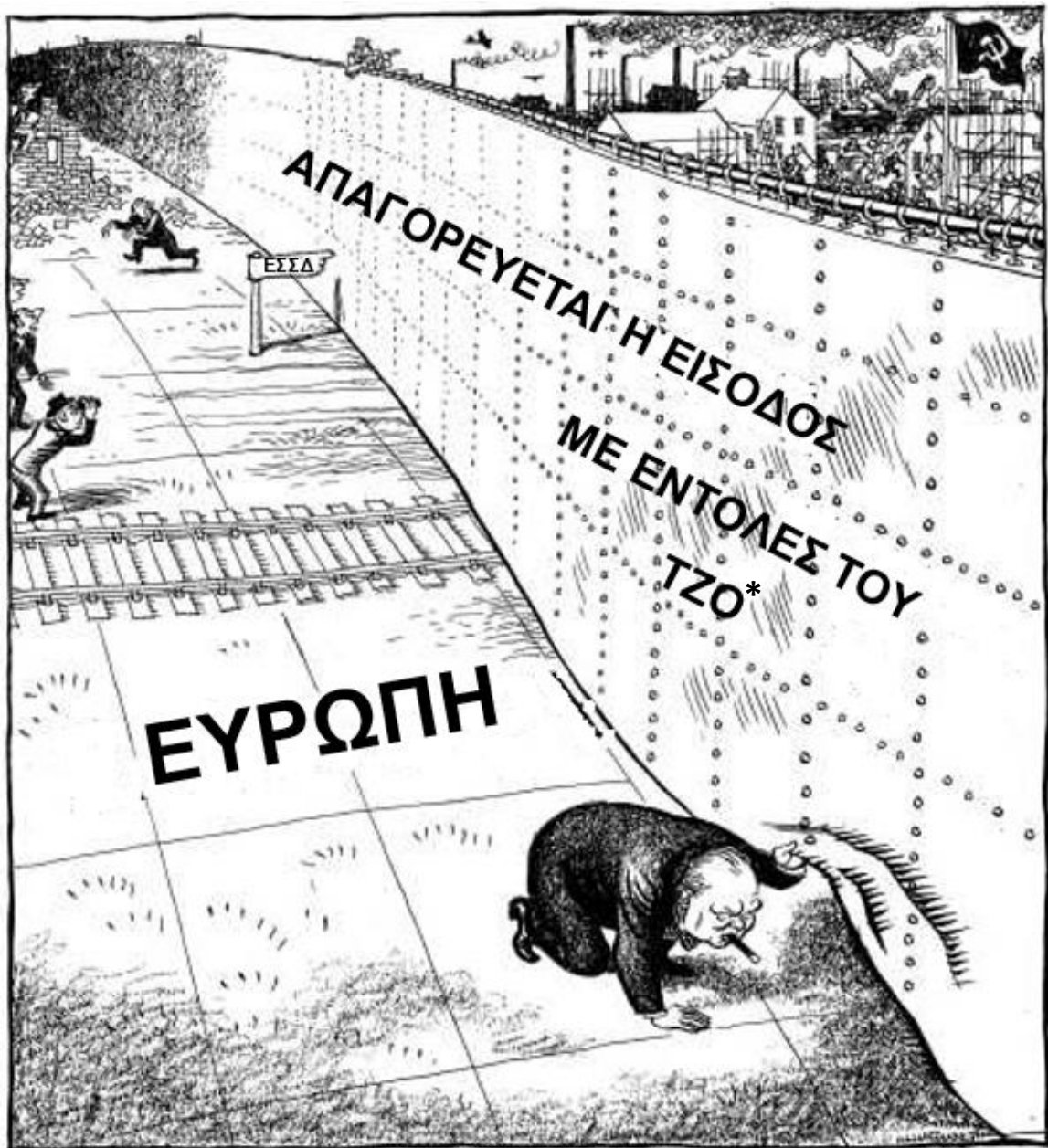
Προσοχή:

- Ορθή είναι η απάντηση που τεκμηριώνεται επαρκώς με βάση στοιχεία από τις πηγές που παρατίθενται, καθώς και άλλα ιστορικά γεγονότα / στοιχεία.
- Η αντιγραφή αυτούσιων χωρίων από τις πηγές, χωρίς περαιτέρω επεξεργασία τους, αξιολογείται με μηδέν μονάδες.

Γ1.

(12 μονάδες)

Παράθεμα Ι

Γελοιογραφία του Leslie Illingworth. Δημοσιεύτηκε στη βρετανική εφημερίδα *Daily Mail* στις 06/02/1946

<https://www.jchistorytuition.com.sg/jc-history-tuition-notes-origins-of-the-cold-war-cartoon-case-studies/leslie-illingworth-march-1946/>

Ανακτήθηκε: 12/06/2025

*Τζο= Έτσι ονόμαζαν οι Αμερικανοί τον Ιωσήφ Στάλιν.

Παράθεμα ΙΙ

Από αντικειμενική άποψη, η ιδιομορφία του Ψυχρού Πολέμου συνίστατο στο ότι δεν υπήρχε άμεσος κίνδυνος για παγκόσμιο πόλεμο. Και επιπλέον, παρά τη ρητορεία και των δύο πλευρών που έπαιρνε διαστάσεις Αποκάλυψης, ιδιαίτερα όμως της αμερικανικής, οι κυβερνήσεις και των δύο υπερδυνάμεων αποδέχτηκαν την παγκόσμια κατανομή ισχύος στα τέλη του δευτέρου παγκοσμίου πολέμου.

κατανομή που ισοδυναμούσε με μια άκρως άνιση αλλά ουσιαστικά απρόσβλητη ισορροπία ισχύος. Η ΕΣΣΔ είχε υπό τον έλεγχό της ή ασκούσε κυρίαρχη επιρροή σ' ένα μέρος του πλανήτη –τη ζώνη που κατέλαβε ο Κόκκινος Στρατός και/ή άλλες κομμουνιστικές ένοπλες δυνάμεις στο τέλος του πολέμου– και δεν αποπειράθηκε να την επεκτείνει με στρατιωτικά μέσα. Οι ΗΠΑ ασκούσαν τον έλεγχο και είχαν την υπεροχή σ' ολόκληρο τον καπιταλιστικό κόσμο, καθώς και στο δυτικό ημισφαίριο και τους ωκεανούς, αναλαμβάνοντας ό,τι απέμεινε από την παλαιά αυτοκρατορική ηγεμονία των πρώην αποικιοκρατικών δυνάμεων. Σε αντάλλαγμα, δεν επενέβησαν στη ζώνη της αποδεκτής σοβιετικής ηγεμονίας.

E. Hobsbawm, *Η Εποχή των Άκρων, Ο Σύντομος Εικοστός Αιώνας (1914-1991)*, Αθήνα 2002, σ.290.

Αφού μελετήσετε τα πιο πάνω παραθέματα και αξιοποιώντας τις ιστορικές σας γνώσεις, να απαντήσετε στα ακόλουθα ερωτήματα:

- α. Να περιγράψετε τη γελοιογραφία στο Παράθεμα Ι (κεντρικό πρόσωπο, αντικείμενα, επιγραφή) και να την εξηγήσετε. **(μονάδες 4)**
- β. Τα δύο πιο πάνω παραθέματα παραπέμπουν στον Ψυχρό Πόλεμο. Να εξηγήσετε ποιες ήταν οι σφαίρες επιρροής των δύο αντίπαλων πλευρών μετά το τέλος του Β' Παγκοσμίου Πολέμου, δίνοντας **δύο (2)** παραδείγματα χωρών από την κάθε πλευρά. **(μονάδες 4)**
- γ. «..., η ιδιομορφία του Ψυχρού Πολέμου συνίστατο στο ότι δεν υπήρχε άμεσος κίνδυνος για παγκόσμιο πόλεμο.» (Παράθεμα ΙΙ)
Να αξιολογήσετε την πιο πάνω άποψη του ιστορικού Ε. Hobsbawm, τεκμηριώνοντας τη θέση σας με τουλάχιστον **ένα (1)** ιστορικό παράδειγμα. **(μονάδες 4)**

Γ2. **(11 μονάδες)**

Παράθεμα

Ο Λόρδος Κίνρος [Βρετανός πολιτικός], γράφων εις την εφημερίδα του Λονδίνου «Παρατηρητής» επί του διεξαγομένου εν Κύπρω Δημοψηφίσματος, μεταξύ άλλων, λέγει:

«Το αποτέλεσμα του Δημοψηφίσματος είναι προεξωφλημένον γεγονός. Η καταπληκτική πλειοψηφία των Κυπρίων φαίνεται ότι θα ψηφίση υπέρ της Ενώσεως. Αισθηματικώς, το ενωτικόν σύνθημα είναι ισχυρόν. Πλείστοι Κύπριοι αισθάνονται την επιθυμίαν της Ενώσεως ανεξαρτήτως του τι σκέπτονται. Παιδιόθεν οι Κύπριοι ανετράφησαν με την ιδέαν της Ενώσεως. Ούτοι εδιδάχθησαν την Ένωσιν εις τα σχολεία, τα οποία είναι ενεργά κέντρα Ελληνικής προπαγάνδας. Λογικώς σκεπτόμενοι, πολλοί Κύπριοι είναι ολιγώτερον βέβαιοι περί της Ενώσεως.

Το Βρετανικόν αποικιακόν καθεστώς, συνεχίζει ο Λόρδος Κίνρος, είναι έντιμον και ικανόν –εντιμότερον και ικανώτερον από όσον δύναται να είναι το Ελληνικόν καθεστώς– και οι Κύπριοι προτιμούν τούτο εν τη πράξει, έστω και αν αντιτίθενται προς αυτό κατ' αρχήν. Ασημαντότατον αντιβρετανικόν αίσθημα υπάρχει.

Περιπλέον [=Επιπλέον], τα εμπορικά συμφέροντα της Κύπρου είναι συνδεδεμένα με την Βρετανίαν και την Κοινοπολιτείαν.

Το Δημοψήφισμα –καταλήγει ο Λόρδος Κίνρος– δεν πρόκειται να μεταβάλει την δεδηλωμένην Βρετανικήν πολιτικήν, ήτις αποκλείει μεταβολήν της κυριαρχίας επί της Νήσου. Η Κύπρος είναι λίαν σπουδαία στρατηγικώς και η Ελλάς λίαν ασταθής πολιτικώς και ως εκ τούτου δεν δικαιολογείται Βρετανική αποχώρησις εξ αυτής.»

Εφημερίδα *Πρωτεύουσα*, 16/01/1950

<https://www.pressarchive.cy/s/EL/page/homepage>

Αφού μελετήσετε το πιο πάνω παράθεμα και αξιοποιώντας τις ιστορικές σας γνώσεις, να απαντήσετε στα ακόλουθα ερωτήματα:

- α. Να καταγράψετε σε ποιο ιστορικό γεγονός αναφέρεται το πιο πάνω δημοσίευμα (πότε έγινε, ποιος το διοργάνωσε, ποιο υπήρξε το αποτέλεσμα του). **(μονάδες 3)**
- β. Στην πιο πάνω τοποθέτησή του ο Λόρδος Κίνρος υποστηρίζει ότι οι Έλληνες της Κύπρου χαρακτηρίζονται από αντιφατικές στάσεις ως προς το αίτημα για Ένωση. Να παρουσιάσετε **δύο (2)** από αυτές τις αντιφατικές στάσεις. **(μονάδες 4)**
- γ. «*Η Κύπρος είναι λίαν σπουδαία στρατηγικώς και η Ελλάς λίαν ασταθής πολιτικώς και ως εκ τούτου δεν δικαιολογείται Βρετανική αποχώρησις εξ αυτής.*»
Να ερμηνεύσετε την πιο πάνω θέση του Λόρδου Κίνρος. Να τεκμηριώσετε την ερμηνεία σας, κάνοντας αναφορά σε συγκεκριμένα ιστορικά γεγονότα. **(μονάδες 4)**

Γ3. **(Μονάδες 12)**

Παράθεμα Ι

Η μέθοδος διακυβέρνησης των χουντικών αντικατόπτριζε την ιδιοτυπία του καθεστώτος τους. Οι λαϊκιστικές, συκοφαντικές επιθέσεις εναντίον των πολιτικών αποσκοπούσαν να διατηρούν στο προσκήνιο την εικόνα ενός «εσωτερικού εχθρού» [...]. Η εχθρότητα των χουντικών για τον αστικό κόσμο ήταν πολιτιστικής, όχι απλώς πολιτικής υφής. Ο λαϊκιστικός χαρακτήρας της εξουσίας τους διαφάνηκε και στις απόπειρες εξαγοράς τμημάτων της κοινής γνώμης – για παράδειγμα, μέσω της διευκόλυνσης των αγροτών σε διάφορα επίπεδα, όπως τα χρέη τους. Αντίστοιχα χονδροειδής ήταν η προπαγάνδα του καθεστώτος, ο τρόπος δηλαδή με τον οποίο προσελάμβανε τη σχέση του με τον «λαό», του οποίου τα πολιτικά δικαιώματα κατά τα άλλα δεν αναγνώριζε.

Δ.Π. Σωτηρόπουλος και Ε. Χατζηβασιλείου, *Στρεβλή Πορεία 1960-1974, Πολιτική και κουλτούρα από τη δεκαετία του '60 στη δικτατορία*, Αθήνα 2024, σσ. 134-135.

Παράθεμα ΙΙ

Στο σημείο αυτό εντοπίζεται και η μεγαλύτερη –πραγματικά καθοριστική– διαφορά μεταξύ του καθεστώτος της 21ης Απριλίου και των προγενέστερων κινημάτων ή στρατιωτικών δικτατοριών. Την περίοδο 1916-1935 τα κινήματα

πραγματοποιήθηκαν από ανώτατους αξιωματικούς, που στην συντριπτική πλειοψηφία των περιπτώσεων ενεργούσαν ως όργανα της πολιτικής ηγεσίας (των βενιζελικών ή των αντιβενιζελικών). [...] Με άλλα λόγια, έως το 1945 εκείνα τα κινήματα ήταν βέβαια απορριπτές αντιδημοκρατικές εκδηλώσεις των κορυφώσεων του Εθνικού Διχασμού, αλλά έφερναν στην εξουσία ομάδες πολιτικών και στρατιωτικών που αποτελούσαν τμήμα της πολιτικής ηγεσίας, η οποία αντιλαμβανόταν τις προκλήσεις της διακυβέρνησης.

Αντίθετα, το 1967 βρέθηκε στην εξουσία μια στενή κλίκα ανώτερων (όχι ανώτατων) αξιωματικών που δεν υποψιαζόταν καν αυτές τις προκλήσεις της διακυβέρνησης. Σε αντίθεση με το 1909, το 1967 οι συνταγματάρχες ήταν *ανώτεροι*, όχι *ανώτατοι αξιωματικοί*. Αυτοί οι αξιωματικοί μπορούσαν πράγματι να εκτελέσουν ένα στρατιωτικό κίνημα, αλλά δεν μπορούσαν –δεν είχαν την κατάρτιση ή την αρμοδιότητα– να σταθμίσουν το ευρύτερο πολιτικό και στρατηγικό περιβάλλον και να λάβουν μια απόφαση είτε για την έναρξη ενός πολέμου (όπως φάνηκε το 1974) είτε για την πραγματοποίηση ενός κινήματος.

Δ.Π. Σωτηρόπουλος και Ε. Χατζηβασιλείου, *Στρεβλή Πορεία 1960-1974, Πολιτική και κουλτούρα από τη δεκαετία του '60 στη δικτατορία*, Αθήνα 2024, σσ. 40-41.

Αφού μελετήσετε τα πιο πάνω παραθέματα και αξιοποιώντας τις ιστορικές σας γνώσεις, να απαντήσετε στα ακόλουθα ερωτήματα:

α. «Αντίστοιχα χονδροειδής ήταν η προπαγάνδα του καθεστώτος, ο τρόπος δηλαδή με τον οποίο προσελάμβανε τη σχέση του με τον «λαό», του οποίου τα πολιτικά δικαιώματα κατά τα άλλα δεν αναγνώριζε». (Παράθεμα Ι)

i. Να παρουσιάσετε **δύο (2)** τρόπους με τους οποίους τα δικτατορικά καθεστώτα χρησιμοποιούν την προπαγάνδα για τον έλεγχο της κοινής γνώμης. **(μονάδες 3)**

ii. Να αναφέρετε **δύο (2)** επιπτώσεις της Δικτατορίας των συνταγματαρχών (Χούντας) στην ελληνική κοινωνία. **(μονάδες 2)**

β. i. Να εξηγήσετε την κύρια διαφορά ανάμεσα στο καθεστώς της Δικτατορίας των συνταγματαρχών και τα προγενέστερα κινήματα ή στρατιωτικές δικτατορίες της Ελλάδας, όπως αυτή παρουσιάζεται στο Παράθεμα II. **(μονάδες 3)**

ii. «...δεν μπορούσαν –δεν είχαν την κατάρτιση ή την αρμοδιότητα– να σταθμίσουν το ευρύτερο πολιτικό και στρατηγικό περιβάλλον και να λάβουν μια απόφαση είτε για την έναρξη ενός πολέμου (όπως φάνηκε το 1974) είτε για την πραγματοποίηση ενός κινήματος.» (Παράθεμα II)

Να προσδιορίσετε το ιστορικό γεγονός στο οποίο αναφέρεται η υπογραμμισμένη φράση του πιο πάνω αποσπάσματος. Να εξηγήσετε πώς το γεγονός αυτό διασυνδέεται με την τύχη της Χούντας και τις εξελίξεις στην Κύπρο το 1974.

(μονάδες 4)

ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΟΥ ΔΟΚΙΜΙΟΥ